

Водорезова Сусанна Робертівна
молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України
Хмельова Валерія Олександрівна
студентка господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ ЧАСТКОВОЇ КОНСОЛІДОВАНОЇ МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ ЗА НЕБАНКІВСЬКИМИ ФІНАНСОВИМИ УСТАНОВАМИ

В цій доповіді розкривається питання реформування в Україні ринку небанківських фінансових установ, а саме перехід на часткову консолідовану модель регулювання за ними, адже процес інтеграції до Європейського Союзу вимагає внесення змін до національного законодавства та його гармонізації з нормами ЄС. Розкриваються переваги та недоліки введення такої моделі регулювання в Україні.

Ключові слова: консолідована модель, небанківські фінансові установи, система нагляду, реформування.

Vodoriezova Susanna
*Junior researcher of the Scientific and Research Institute of Providing
Legal Framework for the Innovative Development of National Academy
of Law Sciences of Ukraine*

Khmelova Valeriia
*Student Faculty of Economics and Law of
Yaroslav Mudryi National Law University*

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF INTRODUCING A PARTIAL CONSOLIDATED REGULATORY MODEL FOR NON-BANK FINANCIAL INSTITUTIONS IN UKRAINE

This report addresses the issue of reforming the market for non-banking financial institutions in Ukraine, namely the transition to a partial consolidated model of regulating them, since the process of integration into the European Union requires amendments to national legislation and its harmonization with EU norms. The advantages and disadvantages of introducing such a regulatory model in Ukraine are revealed.

Keywords: consolidated model, non-banking financial institutions, oversight, reform.

Процес реформування нагляду на консолідованій основі за банківськими групами в Україні розпочато це з 2011 року [1]. Перехід на таку модель регулювання є важливим елементом наглядових функцій Національного Банку України.

Небанківська фінансова установа, відповідно до Постанови Правління Національного Банку України «Про затвердження Положення про порядок видачі ліцензії на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунків» від 2017 року, це юридична особа, яка відповідно до законодавства України не є банком, надає одну або кілька фінансових послуг та внесена до Державного реєстру фінансових установ (далі - Реєстр фінансових установ) у порядку, установленому законодавством України [2].

На даний момент, небанківські фінансові установи, які є учасниками банківської групи, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо нагляду на консолідованій основі» від 2011 року, підлягають нагляду з боку Національного банку України в межах нагляду на консолідованій та субконсолідованій основі відповідно до цього Закону [3].

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» [3], запроваджує в Україні введення часткової консолідованої (інтегрованої) моделі регулювання фінансового ринку, відповідно до якої весь фінансовий сектор буде регулюватися двома регуляторами. Нацкомфінпослуг передасть свої повноваження і функції Національному банку і НКЦПФР. Згідно із змінами, до сфери регулювання та нагляду Національного банку входитимуть, окрім банків, також: страхові компанії та страхові посередники; лізингові компанії та юридичні особи - суб'єкти господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але мають право надавати послугу з фінансового лізингу (далі - юридичні особи-лізингодавці); факторингові компанії; кредитні спілки; бюро кредитних історій; ломбарди; інші фінансові компанії (які здійснюють діяльність з обміну валют, переказу коштів, надання коштів у позику, надання гарантій тощо), тобто небанківські фінансові установи, які є учасниками банківської групи [4].

Європейські фінансові ринки з початку 2018 року перейшли на новий рівень регулювання із набранням чинності нового законодавства про ринки фінансових інструментів. Доречним буде звернутись до Директиви 2014/65/EU Європейського парламенту та Ради від 15 травня 2014 р. про ринки фінансових інструментів, якою вносяться зміни у Директиви 2002/92/EC і Директиви 2011/61/EU. Вона є інструментом формування загальноєвропейських правових рамок для регламентації окремих аспектів функціонування ринку фінансових інструментів ЄС. В статті 4 частині 1 пункту 26 дається визначення компетентного органу, відповідно до цього, таким є орган, призначений кожною-державою членом відповідно до статті 67, якщо у цій директиві не зазначено інше.

В свою чергу, у статті 67 зазначено, що кожна держава-член призначає компетентні органи, які повинні виконувати обов'язки, що передбачені різними положеннями Регламенту (EU) № 600/2014 та цієї директиви. Вони інформують Комісію, ESMA та компетентні органи інших держав-членів про компетентні органи, відповідальні за забезпечення виконання кожного з цих обов'язків, а також про по-

діл цих обов'язків. Ці компетентні органи є державними органами, що не перешкоджає можливості делегування задач іншим суб'єктам, якщо це прямо передбачено у статті 29(4).

Держави-члени вимагають, щоб до делегування задач компетентні органи вживали всіх доречних кроків для забезпечення наявності у суб'єкта, якому делегуватимуться задачі, спроможності та ресурсів для ефективного виконання всіх задач, а також для забезпечення делегування задач тільки за умови наявності чітко сформульованої та документально оформленої бази виконання делегованих задач, в якій зазначено задачі, що можуть виконуватися, і умови, за яких вони повинні виконуватися. Ці умови включають застереження, яке зобов'язує суб'єкт, якому делегуватимуться задачі, діяти та бути організованим у такий спосіб, щоб уникати конфліктів інтересів, і згідно з яким інформація, отримана у процесі виконання делегованих задач не повинна використовуватися нечесно або для запобігання конкуренції. Остаточна відповідальність за нагляд за дотриманням цієї директиви та передбачених у ній виконавчих заходів лежить на компетентному органі або компетентних органах, призначених відповідно до пункту 1. Також, держави-члени інформують Комісію, ESMA та компетентні органи інших держав-членів про укладені угоди щодо делегування задач, зокрема про точні умови, що регулюють таке делегування [6].

Консолідовану модель регулювання використовують більша частина країн Європейського Союзу, тому перехід на таку модель, в першу чергу, можна аргументувати інтеграційними процесами вступу до Європейського Союзу, змінюючи законодавство України. Суть такої моделі регулювання полягає в наданні одному органу право регулювати та контролювати за діяльністю фінансових установ [5].

Дана модель, звичайно, має як переваги так і недоліки. Серед переваг можна виділити такі:

1. Небанківські фінансові установи повинні стати ефективним елементом фінансової системи держави. Це буде обумовлено зростанням за обсягами та рівнем проникнення фінансових послуг, тому це буде відобразитись на макроекономічній стабільності країни.

2. Прозорість, яка буде відображатись в стандартах корпоративного управління, підтвердженні законності джерел коштів для ведення бізнесу.

3. Відповідність норм українського законодавства міжнародним стандартам, включаючи запровадження вимог законодавства ЄС. Наразі, одним із зобов'язань України, відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС, є зміна законодавства в сфері фінансових послуг.

Якщо ж говорити про недоліки введення часткової консолідованої моделі регулювання, то можна виділити такі:

1. Складність в розробленні єдиних інструментів і правил, яке буде здійснювати регулювання в різних секторах.

2. Можливість зіткнення з монополією.

Підводячи підсумок, можна стверджувати, що введення в Україні часткової консолідованої моделі регулювання за небанківськими фінансовими установами, призведе до організації системи нагляду за діяльністю фінансових установ. Зміна на таку модель регулювання забезпечить зниження витрат на утримання органів, які дублюють функції один одного. Також, такі зміни відповідають інтеграції України до Європейського Союзу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Миненко Л. М. Консолідований нагляд: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Економіка і суспільство*. 2016. вип. 4. ст. 305-311.

2. Про затвердження Положення про порядок видачі ліцензії на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунків: Постанова Правління Національного Банку України від 17.08.2017 р. № 80. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0080500-17>.

3. Про внесення змін до деяких законів України щодо нагляду на консолідованій основі: Закон України від 19.05.2011 р. № 3394-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3394-17/ed20180106/sp:max25>.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.09.2019 р. № 79-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20>.

5. Жежерун Ю. В. Зарубіжний досвід забезпечення безпеки банківської діяльності. *Актуальні питання безпеки фінансової системи держави* :

збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Харків, 21 лютого 2014 р.). X. : ХнУвс, 2014. с. 129–133.

6. Directive 2014/65/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on markets in financial instruments and amending Directive 2002/92/EC and Directive 2011/61/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2014:173:FULL&from=EN>.

REFERENCES

1. Mynenko, L. M. (2016). Konsolidovanyi nahliad: zarubizhnyi ta vitchyzniansyi dosvid. *Ekonomika i suspilstvo - Economy and society, issue 4, 305-311* [In Ukrainian].

2. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok vydachi litsenzii na perekaz koshtiv u natsionalnii valiuti bez vidkryttia rakhunkiv: Postanova Pravlinnia Natsionalnoho Banku Ukrainy vid 17.08.2017 r. № 80. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0080500-17>.

3. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo nahliadu na konsolidovaniu osnovi: Zakon Ukrainy vid 19.05.2011 r. № 3394-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3394-17/ed20180106/sp:max25>.

4. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo udoskonalennia funktsii iz derzhavnoho rehuliuвання rynkiv finansovykh posluh: Zakon Ukrainy vid 12.09.2019 r. № 79-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20>.

5. Zhezherun, Yu. V. (2014). Zarubizhnyi dosvid zabezpechennia bezpeky bankivskoi diialnosti. *Aktualni pytannia bezpeky finansovoi systemy derzhavy : zbirnyk naukovykh prats Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii (Kharkiv, 21 liutoho 2014 r.) - Topical Issues of Security of the Financial System of the State: Collection of Scientific Papers of the International Scientific and Practical Internet Conference*. Kh. : Khnuvs, 129–133 [In Ukrainian].

6. Directive 2014/65/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on markets in financial instruments and amending Directive 2002/92/EC and Directive 2011/61/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2014:173:FULL&from=EN> [In English].